OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE.

Organ Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie.

GROSZ DO GROSZA

WARSZAWA 1928

№ 16. Dnia 31 sierpnia 1928 r. Rok IV.

Składnica materjałów przy dwutygodniku

„OSZCZĘDNOŚĆ"

Niniejszem podajemy do wiadomości, że po czasowej przerwie, spowodowanej względami organizacyjnemi, uruchomiliśmy znowu składnicę materjałów.

Posiadamy na składzie i dostarczamy na każde zgłoszenie **natychmiast i w nieograniczonych ilościach następujące materjały i wydawnictwa:**

Skarbonki blaszane (patrz № 32, 33 z 1925 r.) za sztukę gr. 60.

Ulotki (patrz № 2 i 12 „Oszczędność" z 1925 r.)	№ 1	za 1000 egzempl.	zł. 14.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „	№ 2	„ „ „	zł. 16.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „	№ 3	„ „ „	zł. 14.—
„ „ „ „ „ „ „ „ „	№ 4	„ „ „	zł. 45.—

Plakaty barwne (ogólno-propagandowe i szkolne) za 10 egzemplarzy zł. 6.—
„ „ „ „ „ za 100 „ zł. 50.—

Książeczki wkładowe (nowy nakład) za 1000 egzemplarzy . . zł. 250.—

Karneciki do nalepiania mareczek oszczędnościowych za 1000 egzemplarzy zł. 50.—

Mareczki oszczędnościowe, wartości nominalnej 5, 10, 20 i 50 gr.— za 1000 szt. zł. 1.30

Broszurki propagandowe:

1) „Oszczędnością i pracą ludzie się bogacą" — broszura dla ludności rolniczej za 1000 egzemplarzy zł. 125, za 100 egzemplarzy . . . . . . zł. 12.50

2) „Ucieka nędza przed tym co oszczędza" T. Łubieńskiej, ilustrowana broszurka dla młodzieży — za 100 egzemplarzy . . . . . zł. 6.—

3) „Osobiste i społeczne korzyści oszczędzania" L. Dury — za 100 egzempl. zł. 7.—

„Szkolna Kasa Oszczędności" książka prof. S. E. Bońkowskiego za 1 egzempl. zł. 1.—

Formularze bilansów miesięcznych brutto oraz sprawozdań rocznych dla komunalnych kas oszczędności, według obowiązującego urzędowego wzoru:

a) bilanse miesięczne — za 100 egzemplarzy . . . . . . zł. 5.—

b) sprawozdanie roczne wzór 1, 2, 3 i 4 — za 100 egzemplarzy . zł. 25.—

Przy wysyłaniu zamówień pocztą doliczamy koszty przesyłki i opakowania.—

Zamówienia prosimy kierować do administracji dwutygodnika „Oszczędność" — Warszawa, pl. Napoleona 7, pieniądze zaś wpłacać na konto czekowe czasopisma „Oszczędność" w P. K. O. № 92.

Związek Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności

podaje niniejszem do wiadomości

że składnicę materjałów i wydawnictw oszczędnościowych przekazał czasopismu „Oszczędność, jako swojemu oficjalnemu organowi. Wobec tego zamówienia na materjały prosi kierować wprost do administracji czasopisma „Oszczędność" — Warszawa, pl. Napoleona 7.

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE.

Organ Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności w Warszawie.

GROSZ DO GROSZA

WARSZAWA 1928

№ 16. **Dnia 31 sierpnia 1928 r.** **Rok IV.**

T R E Ś Ć: Giełda — *Stefan Woyzbun.* O rejestrowym zastawie rolniczym — *J. Ż-cki.* Krótki szkic historyczny pieniądza polskiego — *Inż. Józef Jaskólski.* Kilka uwag na czasie — *K. Pyszkowski.* Ze Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności. Poradnik. Kronika.

GIEŁDA.

(S Z K I C).

IV.

Giełdy we Francji. Zależność od państwa. Parkiet i kulisa. Różnica między nimi. Znaczenie parkietu. Stanowisko agentów przysięgłych Dziedziczenie urzędu. Giełdy w Niemczech. Giełda berlińska. Jej znaczenie. Prawo giełdowe niemieckie. Organizacja giełd.

Od czasu powstania giełdy we Francji, zaczęła się ingerencja państwa w jej sprawy.

Za najstarszą giełdę we Francji uchodzi giełda w Lugdunie (Lyonie).

W r. 1549 istniała już giełda powyższa.

Giełda paryska istnieje bardzo dawno, lecz urzędownie to dopiero na zasadzie arrêt du Conseil z daty 24 września r. 1724 go.

Akt ten, łącznie z późniejszemi dekretami z czasów wielkiej rewolucji, stanowią początek prawodawstwa, dotyczącego giełd we Francji. Prawodawstwo to uznaje dwa rodzaje giełdy: pieniężną i towarową. Rząd sam wybiera miasta, które, ze względu na swój rozwój gospodarczy, powinny mieć giełdy, sam je tam zakłada, a, uznane za zbyteczne, kasuje. Obecnie istnieje 7 giełd pieniężnych, założonych w różnych czasach przez rząd: w Paryżu, Lyonie, Marsylji, Tuluzie, Bordeaux, Nantes i Lille, tudzież liczne giełdy towarowe.

Wstęp na giełdę jest dozwolony każdemu. Natomiast za urządzanie zebrań w celu zawierania tranzakcji, przysługujących giełdom, grożą kary pieniężne i więzienia.

Giełdy pieniężne we Francji mają dwa działy: urzędowy t. zw. parkiet, złożony z agentów przysięgłych (Agents de change) i tak zwaną kulisę (la coulisse), czyli wolny rynek, marché libre, marché en banque.

Agenci giełd francuskich pieniężnych stanowią korporacje tworzące towarzystwa (Compagnie des agents de change) zarządzane przez osoby syndykalne (Chambre Syndicales), składające się z wybieralnych corocznie: syndyka i 2 do 8 członków, zależnie od liczby agentów danej giełdy. Do obowiązków izby syndykalnej należy: nadzór na działalnością agentów, zarządzanie majątkiem korporacji i reprezentacja na zewnątrz. Od izby syndykalnej zależy dopuszczanie walorów do obrotów

giełdowych i notowania urzędowego, z wyjątkiem papierów państwowych francuskich. Izba syndykalna wydaje urzędową cedułę giełdową. Prócz parkietu, t. j. działu urzędowego, złożonego z agentów przysięgłych, giełdy pieniężne we Francji mają dział nieurzędowy, kulisę. Kulisa, czyli rynek wolny, zawdzięczający swój rozwój, zwłaszcza w Paryżu, stosunkowo małej liczbie agentów oficjalnych i tej okoliczności, że pod wielu względami jest dogodniejszy dla publiczności. Zebrania kulisy są częstsze i dłuższe, wskutek czego publiczność ma większą możność wyboru czasu na zawieranie tranzakcji. Kulisa w Paryżu, która dosięgła wielkiego rozwoju, zbiera się nie raz na dzień na 3 godziny, jak parkiet, lecz dwa razy dziennie, a nadto i w dni świąteczne. Wreszcie kulisa pobiera niższy od parkietu kurtaż za pośrednictwo przy tranzakcjach. Nieoficjalnej giełdzie paryskiej przodują bankierzy.

Drugie miejsce na giełdzie nieurzędowej zajmują tak zwani bankierzy-kulisierzy (banquiers-coulissiers).

Prócz agentów giełdowych (parkietu) i kulisy, giełdy francuskie znają jeszcze typ pośredników— remisjerów, którzy nie biorą osobistego udziału w tranzakcjach, lecz zbierają polecenia dla agentów, z którymi pozostają w stosunkach.

Charakterystycznem jest prawne stanowisko czynnych na giełdach francuskich agentów przysięgłych: agents de change na giełdach pieniężnych, i courtiers de marchan dises, na giełdach towarowych.

W wieku XVI-tym został wydany edykt królewski, na mocy którego agenci giełdowi zostali mianowani urzędnikami królewskimi.

Dzięki wnoszonym do skarbu znacznym opłatom, dobrowolnym i przymusowym, ajenci przysięgli otrzymali różne przywileje, a wśród nich najważniejszy — dziedziczność urzędu.

Postanowienia prawne, dotyczące agentów giełdowych, są obecnie zawarte w kodeksie handlowym (art. 74—90 i dekrecie z 7-go października 1890 roku, zmienionym i uzupełnionym przez 3 dekrety z 29 czerwca 1898 roku i ujęte w regulaminie specjalnym Towarzystwa Agentów giełdy paryskiej.

W Niemczech powstają giełdy w pierwszej połowie 16-go stulecia w Augsburgu i Norymberdze, w drugiej połowie tegoż stulecia w Hamburgu i Kolonji, zaś w początkach 17-go stulecia giełdy w Królewcu, Lubece, Frankfurcie na Menem, Lipsku.

W Berlinie giełdę zapoczątkował Fryderyk Wilhelm I. Za jego czasów i za panowania Fryderyka Wielkiego zebrania giełdowe odbywały się dwa razy na tydzień w oddanym na ten cel domku w pobliżu zamku królewskiego. Zebrania te nazywano „rozmowy ranne“.

Na czele wszystkich giełd niemieckich stoi obecnie giełda berlińska, będąca, wobec obrotow dokonywanych, wielką giełdą światową. Dzieli się ona na pieniężną, towarową i metalową. Wszystkie te giełdy mieszczą się w wielkim gmachu nad Sprewą w centrum stolicy państwa. Tysiące ludzi odwiedza ten gmach codziennie, w dni powszednie. Przedmiotem obrotów giełdy pieniężnej w Berlinie są, między innemi, prawie wszystkie papiery wartościowe niemieckie i znaczna liczba zagranicznych. Skutkiem tego ceduła giełdy berlińskiej ma doniosłe znaczenie dla całego świata handlowego i przemysłowego i jest przedrukowywana we wszystkich dziennikach stolicy Niemiec.

Głównymi przedmiotami giełdy towarowej berlińskiej są: zboże, oleje i tłuszcze, oraz nafta.

Frankfurt nad Menem ma tylko giełdę pieniężną. Giełda towarowa została skasowana. Wogóle Frankfurt, wskutek szybkiego rozwoju Berlina, stracił swe dawne znaczenie.

Hamburg jest jednym z najstarszych miast giełdowych. Właściwością obecnej giełdy hamburskiej jest jej dostępność: Wstęp na giełdę przysługuje „wszystkim przyzwoitym osobom płci męskiej“. Lecz istotni kupcy, którzy związani są bezpośrednio z handlem giełdowym, utworzyli związek, którego członkowie rządzą się swoim regulaminem i opłacają składki Prócz giełdy pieniężnej Hamburg posiada wspaniałą giełdę towarową, mieszczącą się w tym samym gmachu, co giełda pieniężna. Na zebrania, mające na celu dokonywanie obrotów cukrem i kawą, są przeznaczone oddzielne wspaniałe sale. Dla handlu cukrem i kawą Hamburg, obok Hawru i Nowego Jorku, jest nader ważnym rynkiem światowym. W porównaniu z powyższemi giełdami, pozostałe giełdy niemieckie odgrywają podrzędną rolę. Dla porządku wymieniamy je. Są to giełdy w następujących miejscowościach: Augsburg, Brema, Wrocław, Kolonja, Dnisburg-Ruhrost, Królewiec, Rubeka, Magdeburg, Manuheim, Monachium, Szczecin, Stuttgart. Mannheim, Szczecin i Królewiec są poważnemi rynkami zbożowymi. W Bremie giełda robi obroty przeważnie wełną, w Magdeburgu cukrem.

Dawniej w każdem z państw niemieckich istniało specjalne prawo dotyczące giełd.

Od roku 1896 obowiązuje w całych Niemczech ogólne prawo giełdowe, uchwalone przez parlament 5 lipca 1896-go i uzupełnione następnie nowelą z dnia 8 maja 1898 r.

Prawo powyższe określa ogólną organizację giełdy i poddaje w pewnej mierze handel giełdowy ograniczeniom, zwłaszcza w dziedzinie obrotów terminowych.

Ze względu, że obowiązujące obecnie u nas prawo giełdowe wzorowane jest na prawie niemieckiem, nie od rzeczy więc będzie poświęcić słów kilka niemieckiemu prawu giełdowemu (Börsengesetz).

Dla założenia giełdy potrzebnem jest tak jak u nas pozwolenie rządu, który sprawuje również nadzór nad giełdą, lecz nadzór ten może powierzyć izbie handlowej lub innej organizacji kupieckiej.

Organami rządowymi (prawo giełdowe § 2), tak samo, jak i u nas, są komisarze rządowi, sprawujący nadzór nad tranzakcjami dokonywanemi, biorący udział w sądach polubownych i przy ustalaniu kursów i obowiązani są zwracać uwagę organów giełdowych na zachodzące nieprawidłowości.

Wydawane przez rząd ustawy dla giełd, powinny, na zasadzie § 5 prawa giełdowego, zawie-

rać postanowienia, dotyczące: 1) kierownictwa giełdą i jej organów; 2) gałęzi interesów, dla których przeznaczane są urządzenia giełdowe; 3) prawidła i zasady, dotyczące dopuszczenia do bywania na giełdzie i sposobu notowania cen i kursów.

Najwyższą instancją w sprawach giełdowych jest rada związkowa. Do rozważania spraw, przekazanych przez radę związkową istnieje rada giełdowa. Organem przeznaczonym do kierowania giełdą jest Zarząd giełdy. Dopuszczanie do uczęszczania na zebrania giełdowe nie jest utrudnione.

Przy każdej giełdzie istnieje sąd honorowy, przed który zostaje pociągnięty uczęszczający na giełdę, który zawinił, w związku z działalnością na giełdzie przeciw honorowi kupieckiemu. Sąd jest uprawniony do wymierzania kar, niekiedy bardzo surowych.

W sprawie dopuszczania na giełdy papierów wartościowych, wydane zostały przez Radę Związkową 4 lipca 1910 roku przepisy, obowiązujące wszystkie giełdy niemieckie.

Na giełdzie berlińskiej zebrania giełdowe odbywają się codziennie, z wyjątkiem świąt i niedziel, od 12 w poł. do 3 po poł., a w soboty do 2 po poł. Na krótko przed rozpoczęciem i wkrótce po oficjalnem zakończeniu giełdy, częściowo po za salami giełdy, dokonywane są obroty niektóremi wartościami spekulacyjnemi.

Stefan Woyzbun.

O rejestrowym zastawie rolniczym.

Wśród szeregu nowych praw, wydanych ostatnio w drodze dekretu Prezydenta niewątpliwie może mieć duże znaczenie dla rolnictwa i instytucji drobnego kredytu Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o rejestrowym zastawie rolniczym (Dz. Ust. № 38 poz. 360). Rozporządzenie powyższe ułatwia z jednej strony instytucjom kredytowym, przeważnie drobnego kredytu, lokowanie gotówki w rolnictwie i w przemyśle rolnym, stwarzając warunki pewności dla tego rodzaju lokat, z drugiej strony dając możność rolnikowi otrzymania gotówki bez potrzeby natychmiastowego realizowania owoców całorocznej pracy w czasie najmniej dla niego dogodnym, t. j. zaraz po zbiorach, kiedy cena produktów rolnych jest zwykle najniższą.

Aby zapoznać czytelników naszych z nowem prawem streszczamy poniżej podstawowe zasady zarówno samego rozporządzenia P. R. z dn. 22 marca 1928 r., jakoteż przepisów wykonawczych wydanych do tego rozporządzenia przez Ministrów Skarbu, Sprawiedliwości i Rolnictwa w dniu 24 lipca 1928 r.

Otóż na wstępie powołanego rozporządzenia w art, 1 znajdujemy określenie przedmiotu zastawu: mianowicie przedmiotem rejestrowego prawa zastawu mogą być tylko stanowiące własność zastawcy produkta rolnictwa i przemysłu rolnego, przyczem jako warunek dodatkowy (art. 4). wskazano, że produkta muszą się znajdować na nieruchomości, stanowiącej własność zastawcy lub też przez niego dzierżawionej, względnie użytkowanej.

Dalej prawo zastrzega, że zastawiać mogą jedynie osoby fizyczne i prawne, prowadzące gospodarstwo rolne lub przedsiębiorstwo przemysłowo-rolnicze, ściśle związane z własnem gospodarstwem rolnem, prawo zaś zastawu może być ustanowione tylko na rzecz państwowych instytucji kredytowych, ko-

Krótki szkic historyczny pieniądza polskiego.

(ciąg dalszy).

ODRODZENIE PIENIĄDZA POLSKIEGO W XX W. OKRES MARKOWY.

Za pierwszy odrodzony pieniądz polski należy uznać markę polską, utworzoną w następujących okolicznościach.

Zajęcie Warszawy przez wojska niemieckie 5 sierpnia 1915 r., a wkrótce potem wszystkich zachodnich prowincyj cesarstwa rosyjskiego, mniej więcej do obecnych naszych granic wschodnich, spowodowało ostateczne oderwanie b. zaboru rosyjskiego od rosyjskiego systemu pieniężnego. Ewakuacja razem z władzami rosyjskiemi oddziałów Banku Państwa, kas skarbowych i funduszów publicznych ogołociła nieomal doszczętnie ewakuowane prowincje z zasobów kasowych. Puste kasy komunalne nie były w stanie sprostać zadaniom miast, zmuszonych do ponoszenia całego szeregu ciężarów wojennych na rzecz okupantów i wielu świadczeń społecznych, które w normalnych warunkach obciążały budżet państwowy. Z brakiem środków obiegowych radzono sobie emisją znaków zastępczych, pod postacią bonów miejskich i prywatnych, lecz w miarę przedłużania się okupacji te paljatywy okazywały się niewystarczające. W tych trudnych warunkach wysunięto ze strony polskiej projekt stworzenia Banku Krajowego, wyposażonego w przywilej emisyjny na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego, lecz z powodów politycznych rząd niemiecki nie zgodził się na taki szeroki projekt. W takich okolicznościach ukazało się d. 9 grudnia 1916 r. rozporządzenie generał-gubernatora Beselera „o utworzeniu Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (w skróceniu PKKP) w celu zaspokojenia potrzeb kredytu na obszarze generał-gubernatorstwa warszawskiego". W tymże r. 1916 otworzono w Lublinie ekspozyturę Banku Austro-Węgierskiego dla okupacji austrjackiej.

P.K.K.P. została upoważniona do emitowania biletów, opiewających na marki polskie i będących prawnym środkiem płatniczym narówni z markami niemieckiemi. Maksymalną granicę emisji oznaczono na miljard marek. Rozporządzenie zawierało poręcze-

munalnych kas oszczędności, gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, spółdzielni kredytowych oraz innych instytucyj kredytowych, które ma oznaczyć Minister Skarbu.

Widzimy więc, że prawodawca zgromadził znaczne ograniczenia co do przedmiotu zastawu, co do osoby zastawcy i instytucji finansowej, która ma prawo dokonywać tego rodzaju operacje finansowe.

Z dobrodziejstw tego prawa zatem nie będą mogły korzystać ani osoby pośredniczące w obrocie produktami rolnemi (kupcy, pośrednicy) ani też przedsiębiorstwa przemysłowo-rolne, niezwiązane ściśle z własnym gospodarstwem rolnym i z przerobem produktów rolnych tegoż gospodarstwa.

Również widzimy, że i w stosunku do instytucji finansowych zostały wprowadzone duże ograniczenia, mianowicie w zasadzie operacje związane z udzielaniem kredytu pod rejestrowy zastaw zostały wyjęte z zakresu działania tak zwanych banków komercyjnych; jedynie za pozwoleniem (koncesja) Ministra Skarbu będą one miały prawa tego rodzaju operacje dokonywać. Operacje rejestrowego zastawu zostały zastrzeżone z samego prawa tylko bankom państwowym i pozatem finansowym instytucjom komunalnym oraz instytucjom drobnego kredytu spółdzielczego.

Podstawą powstania prawa rejestrowego zastawu rolnego jest umowa stron, która według Rozporządzenia z 22 marca 1928 r. musi być zawarta na piśmie, a to w formie aktu urzędowego lub prywatnego, lecz z notarjalnie lub sądownie poświadczonym podpisem zastawcy (art. 5). W umowie winien być ściśle wskazany przedmiot zastawu jak również i suma, na zabezpieczenie której prawo zastawu zostało ustanowione. Skutki prawne wobec osób trzecich zastaw rejestrowy uzyskuje przez wpisanie tego prawa (z umowy) do specjalnego rejestru zastawowego. Rejestr zastawowy prowadzi, osobno dla każdego gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa przemysłowo-rolnego, sąd powiatowy (pokoju), właściwy terytorjalnie dla tego gospodarstwa lub przedsiębiorstwa. Prawo zastrzega również jawność rejestru.

Przedmiot zastawu rejestrowego z reguły pozostaje w posiadaniu zastawcy, jednakże prawo wymaga, aby tożsamość przedmiotu zastawu była stwierdzona przez umieszczanie trwałego i widocznego znaku zastawniczego. Znak zastawniczy ma być sporządzony i wydawany przez instytucję finansową zastawcy wraz z podpisaniem umowy.

W razie skierowania egzekucji przez osoby trzecie do przedmiotu zastawu organ władzy, któremu poruczono przeprowadzenie egzekucji, obowiązany jest przesłać niezwłocznie zawiadomienie o egzekucji zastawnikowi. W razie sprzedaży w tym wypadku t. j. w drodze publicznego przetargu przedmiotu zastawu, suma osiągnięta ze sprzedaży zostaje złożona do sądu dla dokonania podziału pomiędzy wierzycieli, jednakże z osiągniętej ze sprzedaży kwoty pieniężnej przedewszystkiem musi być pokryta należność zabezpieczona zastawem rejestrowym, o ile naturalnie niema pozatem innych uprzywilejowanych roszczeń (podatki skarbowe). Rejestrowe prawo zastawu może być scedowane innej instytucji kredytowej, ale tylko takiej, która również jest uprawniona do dokonywania operacji rejestrowego zastawu. Ustępstwo takie wymaga również umowy na piśmie i musi być ujawnione w rejestrze sądowym, aby miało skutki prawne w stosunku do osób trzecich. Wykreślenie prawa zastawu z rejestru następuje na wniosek wierzyciela lub na wniosek dłużnika po złożeniu dowodu spłacenia wierzytelności. Z samego prawa rejestrowy zastaw gaśnie z upływem 3 lat od daty wciągnięcia umowy do rejestru i w tym wypadku wpis ulega wykreśleniu z urzędu przez sąd, o ile naturalnie umowa zastawu nie została przedłużona na dalszy czasokres.

W razie usunięcia przedmiotów zastawu z gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa, gdzie te przed-

---

nie Rzeszy Niemieckiej, że banknoty P.K.K.P. przy ich wycofaniu zostaną zapłacone markami niemieckiemi po cenie nominalnej. Były to tak zwane noty Kriesa z następującym napisem: „Tysiąc Marek Polskich. Rzesza Niemiecka przyjmuje odpowiedzialność za spłatę Biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej w Markach Niemieckich po cenie nominalnej. Zarząd Generał-Gubernatorstwa Warszawskiego. Warszawa, d. 9 grudnia 1916 roku. Podpisy".

Kasa została otwarta 26 kwietnia 1917 r. i miała prawo udzielać pożyczek, zabezpieczonych towarami, papierami wartościowemi, banknotami rublowemi, oraz należnościami w Banku Rzeszy lub w innych bankach niemieckich, dyskontowść weksle z podaży banków, przyjmować depozyty, lokować fundusze w asygnatach skarbowych niemieckich, w Banku Rzeszy i innych bankach niemieckich i polskich,

Równocześnie z otwarciem P.K.K.P. weszło w życie rozporządzenie o walucie, nadające markom polskim w generał-gubernatorstwie warszawskiem moc nieograniczonego zwalniania od zobowiązań, przyczem stosunek rubla do marki ustalony został według równi monetarnej 1 rubel = 2,16 marek polskich, a zawieranie tranzakcyj w rublach zostało od tego czasu wzbronione

Powyższe noty okupacyjne były wypuszczone w odcinkach ½, 1, 2, 5, 10, 20, 100 i 1000 marek polskich, a ogólny obieg ich doszedł w d. 11 listopada 1918 r. do 880,150,867,50 marek polskich.

W d. 11 listopada 1918 r. P.K.K.P. przeszła siłą faktu w ręce władz polskich i od tej chwili na mocy ustawy z dn. 7 grudnia 1918 stała się jedyną emisyjną instytucją bankową Państwa Polskiego, kasą centralną urzędów państwowych i miejscem przechowania depozytów, znajdujących się pod opieką państwa".

Najnowsze nasze ustawodawstwo monetarne cechuje zbytni pośpiech. nieoględność i, wyrażając się najłagodniej, dyletantyzm.

Dekret Naczelnika Państwa z d. 5 lutego 1919 r. stanowi, że jednostką monetarną ma być „Lech" podzielony na 100 groszy, ale ustawa z d. 25 lutego tegoż roku uchyla ten dekret i postanawia, że jednostką monetarną ma być złoty, podzielony również na 100 groszy. Na mocy tej ustawy zamówiono odrazu zagranicą przygotowanie banknotów Banku Polskiego na kwotę aż 15 miljardów złotych! Ustawa

mioty się znajdowały, uprawnienia zastawnika pozostają w mocy tylko w stosunku do tych osób trzecich, które, nabywając przedmiot zastawu, działały w złej wierze. W tym wypadku naturalnie dłużnik pozostaje nadal odpowiedzialnym majątkowo za zaciągnięte zobowiązanie, zabezpieczone rejestrowym zastawem, lecz zastawca nie może kierować swoich roszczeń do osób, które nabyły przedmiot zastawu w dobrej wierze. Wierzytelność zabezpieczona prawem rejestrowego zastawu z reguły jest płatna w terminie wskazanym w umowie, lecz staje się wymagalną i płatną i przed terminem umownym w razie: a) sprzedaży nieruchomości, na której znajduje się przedmiot zastawu, względnie w razie wygaśnięcia lub rozwiązania umowy dzierżawnej; b) ukrycia, usunięcia lub uszkodzenia przedmiotu zastawu. W tych wypadkach zastawnik obowiązany jest jednakże zawezwać zawczasu dłużnika, listem poleconym z terminem siedmiodniowym, do przywrócenia pierwotnego stanu lub do zapłaty. O ile przedmiot zastawu został ubezpieczony, prawo zastawu rozciąga się również na roszczenie do odszkodowania od zakładu ubezpieczeń. Za przekroczenie przepisów prawa o rejestrowym zastawie rolniczym, oprócz odpowiedzialności majątkowej, grozi kara więzienia do jednego roku i grzywna do wysokości 10,000 złotych, o ile naturalnie czyn nie ulega karze surowszej według innych postanowień. Sąd orzekający może zastosować jedną z podanych wyżej kar. Prawo o rejestrowym zastawie rolniczym weszło w życie z dniem 27 czerwca r. b. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Jaki zakres zastosowania w życiu praktycznym będzie miało nowe prawo o rejestrowym zastawie pokaże nam naturalnie niedaleka przyszłość.

J. Ż-cki.

Kilka uwag na czasie!

W ostatnich czasach wszystkie niemal powiatowe związki komunalne oraz niektóre miasta przystępują do organizowania komunalnych kas oszczędności, na podstawie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13 kwietnia 1927 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 38 poz. 339) i rozporządzenia wykonawczego Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dn. 26 marca 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 44 poz. 424). Również wszystkie przedtem zorganizowane kasy oszczędności dostosowują swoje statuty do wymienionych nowych przepisów prawnych, gdyż albo już upłynął, albo wkrótce upływa termin, do którego odroczono obowiązek zmiany statutów.

Dlatego nie od rzeczy będzie zastanowić się nad formalnościami, jakie należy wypełnić dla zorganizowania nowej lub zreorganizowania już istniejącej kasy.

Formalności te dla obu wypadków są niemal jednakowe, z tą różnicą, że przy dostosowywaniu organizacji istniejącej już kasy do nowych przepisów zachodzi jeszcze konieczność przejęcia w odpowiedni sposób jej majątku i funduszów przez zreorganizowaną kasę, otrzymującą oddzielną od poręczającego związku komunalnego osobowość prawną.

Pierwszą czynnością przy organizowaniu (reorganizowaniu) kasy jest opracowanie statutu, uchwalenie go przez organ stanowiący związku komunalnego (sejmik, lub radę miejską) i przedstawienie władzy nadzorczej do zatwierdzenia.

Przy opracowywaniu statutu trzeba, oczywiście,

---

z d. 26 marca 1919 r. nakazuje za przykładem państw ościennych ostemplowanie wszystkich znaków pieniężnych, krążących wówczas na ziemiach polskich, lecz w sześć tygodni później ustawę tę, jako niewykonalną (?), zawieszono. Ustawa z dn. 20.XI.1919 r. postanawia, że w obrębie b. dzielnicy pruskiej w miejsce marki niemieckiej ma być jedynym środkiem płatniczym marka polska. Rozporządzenie z dn. 24 grudnia 1919 r. ówczesnego ministra Skarbu p. W. Grabskiego postanowiło wymianę koron austro-węgierskich na marki polskie podług relacji 100 k. = 70 Mp. Taka relacja nie była uzasadniona ani przedwojennym stosunkiem wartości korony i marki, ani ówczesnym kursem tych walut, który zresztą ulegał ciągłym zmianom. Była to więc arbitralność ministra, krzywdząca 40% ludności Rzeczypospolitej. Wreszcie ustawa z d. 15 stycznia 1920 r. postanawia, że prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze Rzeczypospolitej jest marka polska, lecz dla Górnego Śląska ta ustawa została zastosowana dopiero od d. 1 listopada 1922 r.

W ten sposób stopniowo nastąpiła unifikacja różnorodnych pieniędzy w odrodzonej Polsce i jedynym pieniądzem stała się papierowa marka polska z następującym napisem: „Bilety Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej. Tysiąc Marek Polskich. Państwo Polskie przyjmuje odpowiedzialność za wymianę niniejszego biletu na przyszłą polską walutę według stosunku, który dla marek polskich uchwali Sejm ustawodawczy. Warszawa. Data i podpisy". Jest to jedyny w dziejach pieniądz, który nie ma oznaczonej wartości.

Powstałe znienacka państwo polskie nie odziedziczyło po zaborcach żadnych zasobów materjalnych, tymczasem potrzeby na organizację władz i prowadzenie wojny były wielkie. W tych warunkach P.K.K.P. z instytucji emisyjnej przeistoczyła się w prawdziwą fabrykę pieniędzy. Z jak niesłychaną szybkością zaczęły mnożyć się w Polsce pieniądze świadczy następujący wykaz obiegu biletów markowych:

11.XI 1918 r. —	880.150.867½
31.XII 1918 r. —	1.023.800.000
31.XII 1919 r. —	5.316.295.907
31.XII 1920 r. —	49.361.485.439
31.XII 1921 r. —	229.537.560.446
31.XII 1922 r. —	793.437.498.844
31.XII 1923 r. —	125.371.955.360.553
31.III 1924 r. —	596.244.000.000.000

dobrze uprzytomnić sobie, jakie operacje organizowana kasa będzie musiała prowadzić ze względu na miejscowe potrzeby i warunki, gdyż te wszystkie operacje (o ile zezwalają na nie obowiązujące przepisy) muszą być przewidziane statutem (§ 30 rozporządzenia wykonawczego). W przeciwnym razie nie będą mogły być przez kasę prowadzone, przynajmniej tak długo, póki nie zostaną ulegalizowane przez odpowiednią zmianę statutu.

Brzmienie statutu musi być oparte na statucie normalnym (załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia wykonawczego). Odchylenia od statutu normalnego są. w myśl § 20 rozp. wykon. dopuszczalne, nie mogą jednak sprzeciwiać się obowiązujacym przepisom, a w szczególności przepisom wymienionych na wstępie dwóch rozporządzeń. Odpowiednie poprawki uwzględniające istotne potrzeby kas i zgodne z przepisami, opracował w swoim czasie Zarząd Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności. (ogłoszone zostały w numerach 10 i 11 „;Oszczędności" dn. 31 maja i 15 czerwca r. b.). Sądzę, że po wprowadzeniu tych poprawek do statutu normalnego otrzymamy to brzmienie statutu, jakie jest niezbędne zarówno dla normalnego rozwoju kas, jak do podejmowania przez nie tych operacyj, które, ze względu na miejscowe potrzeby, podejmować powinny. Oczywiście ta część statutu, która traktuje o władzach kasy, musi być opracowana indywidualnie, odpowiednio do miejscowych warunków. W każdym razie i tutaj należałoby mieć na względzie poprawki Związku, jako dokładnie obmyślone i przedyskutowane.

Przy tej sposobności pragnąłbym wskazać specjalnie na poprawkę do tego ustępu § 52 statutu, który traktuje o operacjach, jakie kasy mogą prowadzić po otrzymaniu osobnego zezwolenia Ministra Skarbu, (w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych). Widzimy tutaj różnicę w określeniu tych operacyj między § 50 rozporządzenia wykonawczego i poprawkami Związku. Różnica ta polega na tem, że poprawki Związku do wyliczonych w § 50 rozp. wyk. czterech rodzajów operacyj dodają jeszcze dwa rodzaje: udzielanie kredytu w rachunku bieżącym i prowadzenie komisowe (z wykluczeniem wszelkiego własnego ryzyka) sprzedaży towarów, przekazanych przez banki państwowe,—pozatem zaś inaczej redagują punkty, określające poszczególne operacje. Nie wszyscy różnicę tę zauważyli, albo nie przywiązują do niej właściwego znaczenia.

Tymczasem znaczenie to jest bardzo duże. Mianowicie przy punktach a i b, mówiących o zaciąganiu przez kasę pożyczek i udzielaniu gwarancyj, Zarząd Związku opierając się na przepisie ust. 2 § 50 rozp. wykon., skreślił osobną uchwałę, porękę lub zgodę związku poręczającego, słusznie uważając, że trudną do wykonania w praktyce rzeczą byłoby przeprowadzanie przez sejmik lub radę miejską każdej zaciąganej przez kasę pożyczki na kapitał obrotowy, lub też każdej udzielanej gwarancji. Natomiast dodając dwa nowe punkty, o kredytach w rachunku bieżącym i operacjach towarowych, miał Zarząd Związku na względzie konieczność ulegalizowania tych operacyj, które przez wszystkie Kasy już są prowadzone i muszą być prowadzone. Sądzę przeto, że uwzględnienie w § 52 statutu poprawek Związku w całości jest konieczne.

Przy przedstawianiu opracowanego statutu do uchwalenia Sejmikowi lub radzie miejskiej należy mieć na względzie przepis art. 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13.IV.1927 r., który przewiduje obowiązek powzięcia uchwał:

a) o zorganizowaniu kasy.

b) o przyznaniu kapitału zakładowego (przynajmniej w wysokości 5.000 zł.).

c) przyjęciu odpowiedzialności za zobowiązania kasy (przynajmniej w zakresie wszelkich wkładów).

d) o przyjęciu statutu kasy.

Poza temi czterema uchwałami należy pamiętać jeszcze o następujących uchwałach:

W miarę wzrostu emisji biletów spadała ich wartość i dlatego z biegiem czasu emitowano coraz większe odcinki. W latach 1917 — 1920 największe odcinki opiewały na 1000 marek, w r. 1921 pojawiają się odcinki po 5,000 marek, w r. 1922 — po 10,000 marek, w r. 1923 po 50,000, 100,000, 250,000, 500,000, 1,000,000, 5,000,000 i w końcu tegoż roku po 10,000,000 marek. W początkach 1924 r. bilet na 10,000 marek przedstawiał wartość około 1/2 grosza, a wszystkie mniejsze odcinki straciły wszelką wartość i automatycznie wyszły z obiegu, t. j. wyrzucono je jako śmiecie.

Powyższe olbrzymie emisje pieniądza były spowodowane nie potrzebami gospodarczemi i obrotu pieniężnego, a potrzebami Skarbu na pokrywanie deficytów budżetu państwowego. Dowodzi tego zadłużenie Skarbu państwa w P.K.K.P., które w stosunku do każdoczesnego obiegu biletów markowych wynosiło: w r. 1919 — 128,5%, w r. 1920 — 121%, w r. 1921 — 96,5%, w 1922 — 85,5% i w r. 1923 — 89%.

Takie nadużywanie prasy drukarskiej, względnie arbitralne mnożenie pieniądza musiało spowodować jego stopniową deprecjację, którą charakteryzują następujące kursy marki złotej w wolnych obrotach w polskich markach papierowych w końcu każdego roku: 1918 r.—2 marki, 1919 r.—24 marki, 1920 r. — 111 marek, 1921 r.—721 marek, 1922 r.—4225 marek, 1923 r.—1,375,000 marek i od lutego 1924 r.— 2,222,280 marek.

Hiperinflacja 1923 r. spowodowała kompletny rozkład gospodarki państwowej i społecznej. Marka polska przestała być miernikiem wartości i pośrednikiem wymiany. W obrotach prywatnych pomimo surowych zakazów i dotkliwych kar posługiwano się w coraz szerszym zakresie obcemi pieniędzmi, zwłaszcza dolarami. Państwo dla uniknięcia sprzeczności z własnemi rozporządzeniami przy wymiarze podatków zaczęło stosować różnego rodzaju wskaźniki i złote obliczeniowe, oparte na kursie franka szwajcarskiego lub złotych bonów skarbowych.

Dla wyjścia z tej fatalnej sytuacji Sejm uchwałą z d. 11 stycznia r. upoważnił rząd do wykonania reformy walutowej w drodze rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej w sprawach ustalenia i wprowadzenia nowego systemu pieniężnego, określenia stosunku marki polskiej do nowej jednostki monetarnej, oraz do utworzenia instytucji emisyjnej.

1) o przyznaniu funduszu, wystarczającego na koszty zorganizowania i uruchomienia kasy (§ 7 rozp. wyk.)

2) o upoważnieniu ogólnem dla Kasy do zaciągania pożyczek na kapitał obrotowy i udzielania gwarancyj (jeżeli te operacje przewiduje się w statucie) oraz o poręce za te operacje.

3) o wyborze przewidzianych statutem i podlegających powołaniu przez organ uchwalający związku komunalnego—władz kasy (rady, komisji rewizyjnej).

Uchwała o upoważnieniu do zaciągania pożyczek i udzielaniu gwarancyj ma na celu pewnego rodzaju zabezpieczenie kasy na wypadek, gdyby poszczególne instytucje kredytowe żądały przy udzielaniu kasie kredytu specjalnej gwarancji ze strony poręczającego związku komunalnego.

Po przeprowadzeniu powyższych formalności wstępnych, należy przedstawić uchwalony statut kasy oraz wszystkie wymienione uchwały urzędowi wojewódzkiemu do zatwierdzenia (§§ 20 i 59 rozp. wyk.). Należy przytem wypełnić bądź wymagane przez przepisy, bądź też ustalone przez poszczególne urzędy wojewódzkie formalności biurowe, jako to przedstawienie statutu i uchwał w odpowiedniej ilości egzemplarzy, dołączenie wymaganych danych i t. d.

Pozatem należy równocześnie wystąpić, również za pośrednictwem urzędu wojewódzkiego, o przewidzianie art. 27 ust. ost. rozporządzenia z d. 13.IV 1927 r. i § 50 rozp. wyk. zezwolenie na prowadzenie operacyj, wymienionych w § 52 ust. 2 statutu. Do chwili bowiem otrzymania tego osobnego zezwolenia Kasa nie może prowadzić tych operacyj, mimo, że będą one przewidziane w statucie.

Otrzymawszy zawiadomienie urzędu wojewódzkiego o zatwierdzeniu statutu kasy i odnośnych uchwał, należy zadośćuczynić wymaganiom urzędu wojewódzkiego pod względem uzupełnienia statutu i uchwał (jeżeli takie wymagania będą miały miejsce) poczem, w myśl § 18 rozp. wyk., należy spowodować ogłoszenie statutu w wojewódzkim dzienniku urzędowym, dopiero bowiem po tem ogłoszeniu statut wchodzi w życie.

Skoro statut (po ogłoszeniu go w dzienniku urzędowym województwa) wejdzie w życie, można dopiero przystąpić do dalszych formalności organizacyjnych.

Należy więc zwołać organizacyjne posiedzenie rady kasy, na którem należy m. in. załatwić następujące sprawy:

1) dokonać wyboru przewodniczącego rady i jego zastępcy;

2) dokonać wyboru zarządu kasy;

3) przyjąć tymczasowy choćby regulamin czynności rady i zarządu;

4) uchwalić preliminarz kasy;

5) uchwalić ewent. zaciągnięcie przez kasę pożyczek na kapitał obrotowy (jeżeli to będzie już aktualne);

6) określić najwyższą dopuszczalną wysokość wkładów i stopę %;

7) udzielić upoważnienia do podpisywania firmy kasy oraz dokumentów, mocą których kasa zaciąga zobowiązania;

8) ustalić rodzaj i ilość stanowisk służbowych w administracji kasy oraz wysokość uposażeń, przywiązanych do ustalonych stanowisk;

9) ewent. mianować dyrektora, wzgl. kierownika kasy albo upoważnić do załatwienia tego Zarząd;

10) określić przypadki, kiedy Zarząd upoważniony jest wykonywać za radę prawno stanowienia o sprawach kasy.

11) określić termin uruchomienia kasy nowej, względnie przejęcia interesów zreorganizowanej kasy.

Po załatwieniu przez radę tych formalności, należy wyjednać wyrażenie zgody przez odpowiedni organ poręczającego związku komunalnego na te uchwały rady, które w myśl statutu kasy tej zgody

---

Pierwszem z całego szeregu dekretów w tej sprawie było rozporządzenie z dn. 1 lutego 1924 o „zamknięciu kredytu Skarbu państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej“, kładące kres dotychczasowej polityce inflacyjnej. To rozporządzenie, jak na skinienie różdżki czarodziejskiej, powstrzymało dalszy spadek marki polskiej, która miała wówczas kurs 1,800,000 m. p. za 1 franka złotego i ten kurs został przyjęty później przy wymianie marek polskich na złote, identyczne z frankiem złotym.

Na zakończenie historji marki polskiej należy poświęcić jeszcze parę uwag skutkom inflacji markowej.

Podług moich szczegółowych obliczeń, umieszczonych w Gazecie Bankowej z dn. 25 lutego 1925 r., wszystkie emisje biletów markowych w czasie od 11 listopada 1918 r. do 31 marca 1924 r. przedstawiały ogólną wartość 3920 miljonów franków złotych, a wymiana tychże biletów kosztowała tylko 331 miljonów złotych. Różnica tych dwóch kwot daje 3589 miljonów złotych i stanowi czysty zysk państwa z fabrykacji sztucznego pieniądza. Jest to podatek inflacyjny, z którego dochód przekroczył trzykrotnie wpływy ze wszystkich innych podatków i danin publicznych w tym samym czasie. Podatek inflacyjny jest najgorszy ze wszystkich podatków, gdyż działa ślepo bez należytego rozkładu ciężarów publicznych na poszczególne warstwy społeczne zgodnie z ich możnością ponoszenia tych ciężarów. Szczególnie zastosowanie tego właśnie podatku w chwili tworzenia się administracji państwowej odrodzonej Polski wywarło jak najfatalniejszy wpływ na ukształtowanie się tej administracji, a w konsekwencji i na dalsze losy narodu.

Inflacja, powodująca ciągłą zmienność wartości pieniądza, uniemożliwia prawidłowe układanie budżetu i kontrolę publiczną nad dochodami i wydatkami państwowemi. W ten sposób nasza młoda biurokracja zdobyła odrazu samą siłą faktów tak wielką niezależność w gospodarce funduszami publicznemi, jakiej nigdy nie zdobyłaby przy stałym porządku. Tej niezależności i łatwości zdobywania funduszów za pomocą drukowania pieniędzy biurokracja nadużyła w kierunku samorozmnażania się i zagarniania coraz szerszych działów gospodarczych na rzecz państwa. W ten sposób pod względem etatyzmu Polska przewyższa wszystkie inne państwa europejskie i ustępuje tylko bolszewickiej Rosji.

wymagaią (nprz. zatwierdzenie wyboru naczelnika zarządu).

Następną formalnością będzie ukonstytuowanie się Zarządu i przyjęcie przez Zarząd swoich obowiązków.

Po ukoustytuowaniu się rady i Zarządu i załatwieniu przez te organa niezbędnych formalności wstępnych, należy ogłosić te wiadomości których ogłoszenie nakazują przepisy, lub które, ze względu na interes kasy, należałoby podać do wiadomości publicznej. Do takich wiadomości zaliczyłbym, oprócz warunków przyjmowania wkładów i ustalonej stopy % (które muszą być ogłoszone): *)

1) skład osobowy władz kasy;

2) termin uruchomienia i siedziba kasy,

3) wyliczenie operacyj, jakie kasa będzie prowadzić,

4) dnie i godziny załatwiania interesantów,

5) ogólne wiadomości o kasie (kto ją zakłada, kto ręczy za jej operacje, dla jakich celów została zorganizowana i t. d.)

Skoro wszystkie powyższe formalności zostaną wypełnione, może kasa rozpoczynać swoje czynności bez obawy, że działa nielegalnie.

Tyle o formalnościach dotyczących zorganizowania kasy.

Nie poruszałem kwestji organizacyjno-biurowych, jak przygotowanie lokalu i umeblowania, ksiąg, druków i stempli, angażowanie personelu i t. d., gdyż wszystko to są czynności zupełnie oczywiste i muszą być załatwione. Termin zaś i sposób załatwiania ich muszą być zawsze pozostawione organizatorowi. Chodzi tylko o to, aby były wykonane dobrze i oszczędnie.

Pozostaje do omówienia jeszcze jedna zasadnicza kwestja: przejęcie przez zreorganizowaną w myśl nowych przepisów prawnych kasę majątku i funduszów dotychczasowej kasy. Jest to formalność, która załatwiona być musi.

Dawniej obowiązujące kasy oszczędności b. zaboru rosyjskiego przepisy (statuty) przewidywały wspólną z poręczającymi związkami komunalnymi osobowość prawną kas oszczędności. Obecnie w myśl art. 1 rozporządzenia z dn. 13.IV 1927 r., są komunalne kasy oszczędności, zorganizowane na zasadach tego rozporządzenia, zakładami komunalnemi o własnej osobowości prawnej; mogą nabywać prawa i zaciągać zobowiązania oraz pozywać i być pozwanemi. Dlatego jest rzeczą oczywistą, że Zarząd zreorganizowanej kasy winien przyjąć od dotychczasowej kasy jej majątek i fundusze.

Przyjęcie to wyobrażam sobie w ten sposób, że musi być dokonane zamknięcie rachunków na dzień przejęcia, w celu ustalenia aktywów i pasywów, samo zaś przejęcie winno się odbyć protokularnie. W protokule zdawczo-odbiorczym należałoby zaznaczyć stan przejmowanego majątku i funduszów, oraz wyszczególnić (w oddzielnych załącznikach) wszystkie przejmowane zobowiązania i wierzytelności kasy, księgi i dokumenty i t. d. Protokuł winien być podpisany z jednej strony przez przedstawicieli poręczaiącego związku komunalnego i ustępującego zarządu dawnej kasy, z drugiej strony — przez przedstawicieli nowego zarządu zreorganizowanej kasy. O przejęciu wierzytelności i zobowiązań należy, zdaniem mojem, zawiadomić wierzycieli i dłużników kasy drogą ogłoszeń i ew. listów indywidualnych.

Nie przewiduję, aby mógł mieć miejsce wypadek, że nowozreorganizowana kasa stanęłaby wobec skomplikowanego zagadnienia przejęcia interesów z deficytem. Dlatego tej ewentualności nie omawiam.

Na zakończenie pragnę poruszyć kwestję brzmienia firmy nowoorganizowanych kas. Zdarza się, że nadaje się kasom w statutach nazwy: „Powiatowa Komunalna Kasa Oszczęgności w . . . . “ lub „Komunalna Kasa Oszczędności powiatowego związku komunalnego w . . . . “, lub też wreszcie „Komunalna Kasa Oszczędności Sejmiku w . . . . . . “. Wszystkie te nazwy są nieprawidłowe.

Z przepisów art. 2 rozporządzenia z dn. 13.IV 1927 r. i § 3 rozporządzenia wykonawczego, wreszcie z brzmienia § 1 statutu normalnego, wynika, zdaniem mojem, że jedynem prawidłowem brzmieniem firmy kasy będzie: Komunalna Kasa Oszczędności miasta/powiatu . . . . . w . . . . . “.

K. Pyszkowski.

*) Kasy reorganizowane winny oczywiście unikać zbędnych ogłoszeń, a natomiast podać do wiadomości publicznej tylko to, co jest związane z reorganizacją (nowy statut, zmiana władz, zmiana firmy i t. d.).

Ze Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności.

Biuro Związku kończy obecnie pracę nad wydaniem książki p. t. „Zagadnienia organizacji oszczędności“. Książka ta opuści prasę drukarską w drugiej połowie września r. b. Na treść książki złożą się, odpowiednio przerobione przez autorów, referaty-wykłady, wygłoszone na zjeździe przedstawicieli komunalnych kas oszczędności, jaki odbył się w ostatnich dniach kwietnia i pierwszych dniach maja r. b. Dość znaczne spóźnienie w wydaniu książki nastąpiło z tego powodu, że poszczególni autorzy wyjeżdżali na wypoczynek letni i nie mogli nadesłać swoich prac w pierwotnie wyznaczonym terminie.

Personel rewizyjny Związku, po powrocie z urlopów wypoczynkowych, rozpoczyna przeprowadzanie rewizyj zrzeszonych kas według kolejności zgłoszeń. W ciągu najbliższych kilku tygodni wszystkie zgłoszenia o rewizje zostaną załatwione. Obecnie rozpo-

Że taki stan rzeczy nie wróży nic dobrego, dowodzi przykład naszego wschodniego sąsiada. Wyjście z tej fatalnej sytuacji jest niezmiernie trudne i w najlepszym razie może nastąpić po upływie długich dziesiątek lat, a to z powodu zbyt licznej i silnej naszej biurokracji, która, zamiast być służką narodu, stała się jego panem.

Inż. Józef Jaskólski.

częto rewizje w dwóch powiątowych kasach oszczędności.

Organizacja nowych komunalnych kas oszczędności w tych powiatach i większych miastach, które dotąd tych kas nie posiadały, postępuje w szybkiem tempie naprzód. Ogólna liczba już czynnych kas wynosi w chwili obecnej na terenie b. zaboru rosyjskiego już 87, zaś w organizacji jest około 20-tu. Akcja dostosowania statutów dawniej istniejących kas do nowych przepisów jest, jak widać z przeprowadzanej obecnie przez Związek ankiety, w pełnym biegu. Wkrótce więc zniknie dotychczasowa różnorodność statutów: wszyskie kasy będą miały organizację swoją opartą na nowych podstawach prawnych.

W drugiej połowie sierpnia r. b. Związek kontynuował rozpoczętą w lipcu r. b. działalność instrukcyjną, zmierzającą w kierunku usunięcia wszelkich niedokładności i błędów w bilansach kas oszczędności. Akcja ta przynosi pożądany rezultat, albowiem ilość korespondencji instrukcyjnej w sprawie bilansów w szybkiem tempie zmniejsza się. Pozatem rozwija się również działalność instrukcyjna Związku w innych kierunkach, co świadczy o tem, że zrzeszone Kasy coraz chętniej korzystają z pomocy Związku i o pomoc tę zwracają się.

Bank Gospodarstwa Krajowego zawiadomił Związek, że w dążeniu do dalszej rozbudowy współpracy Banku z komunalnemi kasami oszczędności, zaproponował całemu szeregowi kas podjęcie komisowej pracy dla Banku w charakterze korespondentów dla inkasa weksli i innych dokumentów. Ponieważ wszystkie zrzeszone kasy prowadzą czynności inkasowe i są do nich przygotowane, Zarząd Związku zaproponował rozszerzenie powyższej propozycji Banku Gospodarstwa Krajowego na wszystkie zrzeszone kasy.

W drugiej połowie sierpnia r. b. zgłosiły przystąpienie do Związku: 1) Komunalna Kasa Oszczędności Powiatowego Związku Komunalnego w Sokołowie, 2) Komunalna Kasa Oszczędności powiatu w Radzyniu i 3) Komunalna Kasa Oszczędności powiatu Garwolińskiego w Garwolinie Razem więc należą obecnie do Związku 72 kasy oszczędności i 2 powiatowe związki komunalne.

Z już czynnych komunalnych kas oszczędnośc i (przeważnie uruchomionych b niedawno) nie należą jeszcze do Związku:

1. Komunalna Kasa Oszczędności powiatu Baranowickiego w Baranowicach.
2. Miejska Kasa Oszczędności w Busku.
3. Komunalna Kasa Oszczędności m. Dobrzynia n/Drwęcą.
4. Miejska Kasa Oszczędności w Grodzisku Maz.
5. Komunalna Kasa Oszczędności p-tu Błońskiego w Grodzisku.
6. Powiatowa Kasa Oszczędności w Kamieniu Koszyrskim.
7. Powiatowa Kasa Oszczędności w Łodzi.
8. Komunalna Kasa Oszczędności p-tu Mławskiego w Mławie.
9. Komunalna Kasa Oszczędności p-tu Mołodeczańskiego w Mołodecznie.
10. Komunalna Kasa Oszczędności p-tu postawskiego w Postawach.
11. Powiatowa Kasa Oszczędności w Sokółce.
12. „ Komunalna Kasa Oszczędności w Stolinie.
13. Powiatowa Kasa Oszczęd. we Włoszczowej.
14. Komunalna Kasa Oszczędności p-tu Łukowskiego w Łukowie.
15. Komunalna Kasa Oszczędności p-tu Hrubieszowskiego w Hrubieszowie.
16. Komunalna Kasa Oszczędności p-tu Puławskiego w Puławach.

Ze wszystkiemi temi Kasami Związek nawiązał już kontakt. Należy przypuszczać, że już wkrótce znajdą się one na liście kas zrzeszonych.

Wszystkie zrzeszone kasy, które dotychczas nie nadesłały odpowiedzi na podane w poprzednim numerze „Oszczędności" dwa okólniki Związku, lub też wogóle zalegają z jakiemikolwiek odpowiedziami lub wpłatą należności członkowskich, proszone są tą drogą o niezwłoczne wypełnienie żądań Związku. Wszelkie bowiem zaległości nietylko wpływają ujemnie na prace Związku w sensie ich wstrzymywania, ale nadto powiększają zbyteczną korespondencję (przypomnienia).

Poradnik.

I. **Pytanie:** Czy komunalna kasa oszczędności uprawniona jest do prowadzenia operacyj, towarowych—nprz. udzielania kredytów w nawozach sztucznych?

Odpowiedź: W myśl art. 9 i 16 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13 kwietnia 1927 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 38 poz. 339) i § 30 rozporządzenia wykonawczego Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dn. 26 marca 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 44 poz. 424), rodzaje operacyj, do których dokonywania komunalna kasa oszczędności jest uprawniona, powinny być wyszczególnione w statucie kasy. Wynika z tego, że operacje towarowe mogą być przez kasę prowadzone o tyle, o ile zostały przewidziane jej statutem.

Przy tej sposobności należy zaznaczyć, że, w myśl przepisów powołanych wyżej rozporządzeń, operacje komunalnych kas oszczędności dzielą się na dwa rodzaje: a) na operacje, które kasom wolno prowadzić z mocy samego prawa, pod warunkiem wyszczególnienia ich w statucie (te operacje wyliczone są w art. 17—24 rozporządzenia z dn. 13. IV 1927 r. i §§ 32—46, 52 cz. I i 53 statutu normalnego) oraz b) na operacje, które kasy mogą prowadzić po uzyskaniu na to pozwolenia władzy nadzorczej lub osobnego pozwolenia Ministra Skarbu (art. 25, 26 i 27 ust. ost. rozporządzenia z dn. 13. IV 27 r., § 50 rozp. wyk. i §§ 50, 51 i 52 cz. II statutu normalnego). Operacje towarowe (nprz. kredyty w nawozach sztucznych, zlecone kasom przez banki państwowe) należą

do drugiej kategorji i, o ile mają być prowadzone, winny być przewidziane w części drugiej § 52 statutu w specjalnej pozycji, której Zarząd Związku w poprawkach swoich nadał brzmienie następujące: „e) prowadzić komisowo, z wykluczeniem wszelkiego własnego ryzyka, sprzedaż towarów, przekazanych kasie przez banki państwowe". Niezależnie od wstawienia do statutu tego przepisu, należy uzyskać specjalne zezwolenie Ministra Skarbu na prawo prowadzenia tych operacyj.

II. Pytanie: Jak księgować prawidłowo operacje z tytułu załatwianych przez komunalną kasę oszczędności zleceń inkasowych?

Odpowiedź: Przy załatwianiu zleceń inkasowych możemy mieć do czynienia z następującemi przypadkami:

a) otrzymujemy weksel (lub inny dokument) do inkasa, inkasujemy należność i należność tę przekazujemy zleceniodawcy;

b) rozrachunek ze zleceniodawcą z tytułu inkasa przeprowadzamy na rachunku korespondentów.

W każdym z tych przypadków możemy mieć jeszcze do czynienia z protestem wekslu.

Sposób księgowania będzie następujący.

I. W przypadku pierwszym (otrzymujemy dokument do inkasa, inkasujemy należność i po potrąceniu prowizji, przekazujemy tę należność zleceniodawcy) zaksięgujemy operacje w następujący sposób:

a) otrzymanie dokumentu (r-k pozabilansowy)
„winien" — r-k dokumentów do inkasa
„ma" — r-k różni za inkaso.

b) wykupienie dokumentu przez dłużnika:
operacja kasowa:
„winien" — r-k Kasy
„ma" — r-k należności za inkaso
„ma" — r-k prowizji
operacja memorjałowa.
„winien" — różni za inkaso
„ma" — dokumenty do inkasa

c) przekazujemy zainkasowaną sumę zleceniodawcy:
„winien" — należności za inkaso
„ma" - Kasa.

II. W przypadku drugim (przeprowadzamy ze zleceniodawcą rozrachunek na r-ku korespondentów) księgujemy:

a) otrzymanie dokumentu — jak wyżej
b) wykupienie dokumentu:
operacja kasowa:
„winien" — r-k Kasy
„ma" r-k korespondentów
„ma" — r-k prowizji.
operacja memorjałowa
„winien" — różni za inkaso
„ma" — weksle do inkasa

III. W przypadku trzecim (otrzymany do inkasa weksel został zaprotestowany i zwracamy go zleceniodawcy) księgujemy:

a) otrzymanie wekslu do inkasa—jak wyżej,
b) zaprotestowanie weksla;
operacja kasowa
„winien"—r-k należności zwrotne (koszty protestu, prowizja, porto)
„ma"—r-k Kasy (koszty protestu wypłacone)
„ma" — r-k prowizji (prowizja i porto)
operacja memorjałowa
„winien"—różni za inkaso
„ma"—r-k dokumenty do inkasa

c) *otrzymanie od zleceniodawcy kosztów protestu, prowizji i porto:*
operacja kasowa.
„winien" — r-k Kasy
„ma" — r-k należności zwrotnych.

Przy rozliczaniu się z klijentem na r-ku korespondentów ostatni przypadek księgujemy tak samo, z tą różnicą, że w księgowaniu drugiem (zaprotestowanie wekslu) w operacji kasowej zamiast r-ku należności zwrotnych obciążamy r-k korespondentów, zaś operacji trzeciej, jako nie mającej miejsca, wogóle nie księgujemy.

Oczywiście we wszystkich opisanych trzech przypadkach obowiązuje zawiadamianie zleceniodawcy o przekazaniu należności z inkasa (na odcinku blankietu nadawczego P. K. O. lub przekazu pocztowego) lub o zaprotestowaniu i zwrocie dokumentu oraz o obciązeniu prowizją i kosztami porta (listem lub specjalną notą).

KRONIKA

Zmiana wzoru sprawozdań rocznych dla komunalnych kas oszczędności.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, po porozumieniu się z Głównym Urzędem Statystycznym, wprowadziło zmiany do dotychczas obowiązującego wzoru sprawozdań rocznych dla komunalnych kas oszczędności. Zmiany te, pociągające za sobą automatycznie odpowiednie zmiany w miesięcznych bilansach brutto, dotyczą głównie wkładów, mianowicie dotychczasową poz. 4 dzielą na 4 nowe pozycje (4, 5, 6 i 7). Pozycje te otrzymują brzmienie następujące:

4. Wkłady instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno publicznych — (kasy chorych, izby przemysłowo-handlowe i t. p.):
a) bezterminowe
b) terminowe.

5. Wkłady osób fizycznych i firm prywatnych:
a) bezterminowe,
b) terminowe do 3-ch miesięcy,
c) terminowe ponad 3 miesiące i warunkowe.

6. Salda kredytowe rachunków bieżących instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno-publicznych.

7. Salda kredytowe rachunków bieżących osób fizycznych i firm prywatnych.

Dotychczasowe poz. 5—9 stanu biernego otrzymują kolejne numery 8—12.

W stanie czynnym zmiany polegają na wprowadzeniu drobnych i we wpływających na dotychczasowy układ rachunków zmian do brzmienia poszczególnych pozycyj.

W wiadomościach statystycznych (wzór Nr. 3 i 4) wprowadzono zmiany, wynikające z omówionych wyżej zmian bilansu.

Zarówno stary, jak i obecnie ustanowiony wzór bilansów nasuwa dużo wątpliwości. Wątpliwości te omówimy w następnym numerze naszego czasopisma. Narazie wstrzymujemy się z zaopatrzeniem naszej składnicy w nowe wzory, sądzimy bowiem, że nowoustanowiony wzór musi ulec zmianie, tym razem już w istotnie pożądanym kierunku.

Wykładnia ustawy o opłatach stemplowych.

W numerach 20—23 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z r. b. ogłoszono następującą wykładnię ustawy o opłatach stemplowych:

Skróty u. o. s. — ustawa o opłatach stemplowych z dnia 1 lipca 1926 r. (DURP. Nr. 98, poz. 570).

r. w. s. — rozporządzenie wykonawcze z dnia 20 listopada 1926 r. (DURP. Nr. 123, poz. 713).

(162 . Art. 111). Pełnomocnictwo, udzielone przez jednego mocodawcę jednemu pełnomocnikowi, a upoważniające do zastępstwa w *kilku* sprawach, podlega opłacie *jednokrotnej* w wysokości 3 zł. względnie 1 zł.

Pełnomocnictwo takie, upoważniające do zastępstwa w dwóch sprawach, z których jedna należy w pierwszej instancji do sądu *powiatowego*, a druga w pierwszej instancji do sądu okręgowego podlega opłacie w wysokości 3 zł.

Ustęp ostatni art. 111 u. o. s. może być stosowany tylko w przypadku, gdy pełnomocnictwo tyczy się *jednej sprawy*". Nie może więc być stosowany:

a) do pełnomocnictw ogólnego (generalnego) gdyż ono tyczy się *wszelkich* spraw mocodawcy,
b) do pełnomocnictwa, upoważniającego do zarządu nieruchomością, gdyż ten zarząd wymaga działania w imieniu mocodawcy w całym szeregu spraw (zawieranie szeregu oddzielnych umów najmu, umów o dostawę lub robotę, zastępowania mocodawcy przed sądami i władzami administracyjnemi i t. d.),
c) do pełnomocnictwa szczególnego ale wymieniającego dwie lub więcej spraw.

Jeżeli więc w przypadku, wymienionym pod a, b lub c, pełnomocnictwo zostało udzielone „przez dwie lub więcej osób, albo dwu lub więcej upełnomocnionym", to podlega opłacie równającej się iloczynowi z pomnożenia kwoty 3 zł., względnie 1 zł., przez ilość mocodawców, względnie przez ilość pełnomocników. Jeżeli więc w temsamem piśmie, pełnomocnictwo, określone wyżej pod a, b lub c, zostało udzielone przez dwie lub więcej osób dwu lub więcej upełnomocnionym, to należy kwotę 3 zł. względnie 1 zł. pomnożyć przez iloczyn, wynikający z pomnożenia ilości mocodawców przez ilość pełnomocników. Przykład: w razie udzielenia pełnomocnictwa ogólnego przez trzech mocodawców dwom pełnomocnikom, opłata wynosi 18 zł. (to jest 3 zł. pomnożone przez 6, przyczem 6 równa się iloczynowi z mnożenia 3 przez 2. (L. D. V. 329/6/28).

163. (Art. 111 i 157). W razie sporządzenia pełnomocnictwa w formie aktu notarjalnego, podlegają:

a) akt notarjalny — opłacie w wysokości 3 zł. względnie 1 zł. przewidziany w art. 111 u. o. s.
b) *pierwszy* wypis — tylko opłacie, przewidzianej w art. 157 u. o. s. to jest po 1 zł. od każdej pełnej lub zaczętej stronicy, przyczem kwota opłaty za cały wypis nie może być wyższą od kwoty opłaty od aktu, wymienionej wyżej w punkcie „a",
c) każdy *następny* wypis — opłacie w wysokości 3 zł. względnie 1 zł., przewidzianej w art. 111 u. o. s. *oraz* opłacie przewidzianej w art. 157 u. o. s., a bliżej określonej wyżej w punkcie „b".

Teza podana wyżej w punkcie „b", według której z powodu wydania *pierwszego* wypisu *nie* należy pobrać opłaty, przewidzianej w art. 111, uzasadnia się brzmieniem ustępu trzeciego art. 111, według którego opłacie, przewidzianej w tym artykule „podlega każdy egzemplarz pełnomocnictwa".

Z tekstu, tylko co przytoczonego, wynika, że opłatę, przewidzianą w art. 111, należy pobrać tyle razy, ile jest egzemplarzy pełnomocnictwa. Ponieważ zaś wypis pierwszy jest pierwszym (a nie drugim) egzemplarzem pełnomocnictwa, przeto — wobec uiszczenia — w myśl punktu 2 art. 111 — opłaty od aktu, notarjalnego ponowne pobranie opłaty, przewidzianej w art. 111, ma nastąpić dopiero przy wydaniu wypisu drugiego. (L. D. V. 329/6/28).

165. (Art. 123). Jeżeli weksel trasowany, wymieniający obok trasata miejscowość, znajdującą się w Polsce, zastał zagranicą zaopatrzony w podpis wystawcy i następnie przesłany trasatowi, w Polsce zamieszkałemu, do przyjęcia, to trasat jest obowiązany do uiszczenia opłaty stemplowej, zanim podpisze weksel w charakterze akceptanta. Przewidziany w art. 123 u. o. s. termin jednego tygodnia „od dnia otrzymania wekslu przez osobę, obowiązaną do uiszczenia opłaty" w wypadku niniejszym nie ma zastosowania, gdyż trasat — jako niewymieniony w art. 125 u. o. s. nie jest obowiązany do uiszczenia opłaty; staje się obowiązany dopiero z chwilą, gdy weksel podpisał; wtedy bowiem staje się dłużnikiem wekslowym (§ 158 r. w. s.). Ma natomiast w przypadku niniejszym zastosowanie zdanie drugie ustępu drugiego art. 123, w myśl którego opłata ma być uiszczona przed przyjęciem (t. j. przed umieszczeniem na wekslu doświadczenia, przewidzianego w art. 24 prawa wekslowego z dn. 14 listopada 1924 r., Dz. U. R. P. Nr. 100 poz. 926).

Jeżeli weksel trasowany, wymieniający obok nazwiska trasata miejscowość, znajdująca się w Polsce, zaopatrzony zagranicą w podpis wystawcy oraz w jeden lub więcej indosów, został przesłany osobie, w Polsce zamieszkałej, jako indosatarjuszowi, to osoba ta jako posiadacz wekslu (art. 15 prawa wekslowego), a zatem jako obowiązana do uiszczenia opłaty stemplowej w myśl art. 125 u. o. s.—ma uiścić opłatę w ciągu tygodnia od otrzymania wekslu; jeśliby przed upływem tego tygodnia nastąpiło przyjęcie wekslu lub jeśliby indosatarjusz, o którym mowa, przed upływem owego tygodnia zaopatrzył weksel w dalszy indos lub wypełnił indos in blanco lub (nie wypełniając indosu in blanco) wręczył weksel innej osobie, to opłata ma być uiszczona przed dokonaniem którejkolwiek z tych czynności (L. D. V. 6052/6/28).

166. (Art. 136 i 95). Potwierdzenie odbioru, wystawione przez spółkę akcyjną a stwierdzające odbiór akcyj, złożonych celem uzyskania prawa uczestnictwa w walnem zgromadzeniu spółki (art. 59, ustęp drugi, prawa o spółkach akcyjnych, wydanego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 39 poz. 383) lub celem uzyskania praw, określonych w ustępie ostatnim art. 56 powołanego rozporządzenia, podlega w myśl art. 136 (w związku z art. 137, punktem 1) u. o. s., opłacie w wysokości 20 gr., jeżeli wartość złożonych akcyj przewyższa 50 zł.

Takiej samej opłacie podlega pokwitowanie, którem akcjonarjusz potwierdza zwrot akcyj, złożonych w sposób powyższy.

Zaświadczenie, wydane na dowód złożenia akcyj u notarjusza albo w instytucji kredytowej (art. 59, ustęp ostatni powo-

łanego rozporządzenia) podlega, w myśl art. 95 u. o. s. opłacie w wysokości 0.02% od nominalnej wartości złożonych akcyj.

Pokwitowanie, którem spółka akcyjna potwierdza odbiór zaświadczenia, wymienionego w ustępie poprzednim niniejszej wykładni, jak również pokwitowanie, którem akcjonarjusz potwierdza zwrot takiego zaświadczenia, nie podlega opłacie (art. 136 u. o. s. w brzmieniu ustalonem w art. 1, punkcie „c", rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1927 r., Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 804) (L. D. V. 4993/6/28).

Specjalne kredyty na podniesienie ogrodnictwa.

Ministerstwo Rolnictwa uruchamia w 9-ym okresie budżetowym specjalne kredyty na podniesiesie ogrodnictwa. Pożyczki te udzielane będą: 1) na zakładanie i zagospodarowywanie szkółek drzew i krzewów, 2) na budowle, urządzanie, przechowywanie i sortowanie owoców, 3) na budowle i urządzanie szkół, inspektów i instalacji wodnej dla produkcji owoców i warzyw, jak również na budowle i urządzanie przetwórni owoców i warzyw.

Pożyczki te będą udzielane na następujących zasadach: pożyczki mogą być przyznawane szkółkom tym na wyjściowy materjał roślinny, ogrodzenie, narzędzia i pierwsze regulówki do wysokości 100% wydatków, na budynki specjalne do wysokości 50%, na pozostałe zaś mogą te pożyczki dochodzić 80% kosztorysu budowli i urządzenia. Pożyczki będą udzielane na skrypty dłużnicze za zabezpieczeniem hipotecznem, lub za solidarnem poręczeniem trzech lub dwóch osób, majątkowo odpowiedzialnych. Pożyczki mogą być udzielane najwyżej na lat 10, przyczem spłata następuje w równych spłatach rocznych, po upływie 4-roletniego okresu ulgowego od chwili przyznania pożyczki. Od przyznanych pożyczek pobiera się na rzecz Skarbu Państwa procent, przyczem stopa procentowa jest niższą o 3 punkta od urzędowej stopy dyskontowej Banku Polskiego. Opócz tego Państwowy Bank Rolny będzie pobierał na koszta administracyjne temi kredytami 1% od sumy pożyczki przy jej wypłacie i za te lata, w których następuje spłata pożyczki. Podania, zaopatrzone w opinję organizacji społecznych, przyjmują wojewodowie, względnie Izby Rolnicze, przyczem podania zasługujące, ich zdaniem, na poparcie, zostaną przesłane Ministerstwu Rolnictwa, które załatwi przyznanie pożyczek. W sprawie zabezpieczenia zaś decyduje Państwowy Bank Rolny. Chcąc przez użycie kredytów osiągnąć jaknajwiększe korzyści gospodarcze, Ministersto Rolnictwa popierać będzie poszczególne gałęzie produkcji ogrodniczej w tych okolicach przedewszystkiem, gdzie produkcja ogrodnicza ma najlepsze warunki rozwoju, mogąc, dzięki tym kredytom, przyczynić się do poprawy bilansu handlowego. Pomoc będzie udzielana w pierwszym rzędzie tym instytucjom i osobom, które dotychczasową swą pracą wykazały się posiadaniem wymaganych kwalifikacji.

Trzecie sprawozdanie Charles S. Devey'a.
(Doradcy Finansowego Rządu Polskiego).

Jeżeli dotychczasowe dwa sprawozdania, które ukazały się poprzednio informowały zagranicę o szczegółach wykonania planu stabilizacyjnego i dawały zarys ogólnej sytuacji gospodarczej, to omawiane obecnie sprawozdanie stwierdza już tylko ogólnie, że plan stabilizacyjny jest stale wykonywany i działa sprawnie, a natomiast zajmuje się całym szeregiem innych zagadnień j. np. kwestją bilansu handlowego, ruchu spółdzielczego i t. p.

Część I. Zarządzenia budżetowe skarbowe i inwestycyjne. Doradca stwierdza pomyślny rozwój dochodów i wydatków za pierwszy kwartał roku budżetowego 1928/29 (kwiecień do czerwca) w którym nadwyżka wyniosła 33,4 milj. zł. i wysoki stan rezerw kasowych Ministerstwa Skarbu osiągających w końcu czerwca 1928 r. — 366,1 milj. zł. Przedmiotem obrad specjalnych komisyj, które nie ukończyły jeszcze swych prac są sprawy: reformy systemu podatkowego, komercjalizacji kolei państwowych i ustawodawstwa bankowego.

Wobec szczególnie doniosłego znaczenia rolnictwa, rozwijane są obecnie plany utworzenia centralnej instytucji, któraby redyskontowała długoterminowe listy zastawne rolne i starała się o ich zbyt zagranicą. Doradca stwierdza, iż Minister Skarbu, mając zastrzeżoną planem stabilizacyjnym kontrolę nad dopływem pożyczek, aprobuje tylko te pożyczki, które są gospodarczo produkcyjne i korzystne dla kredytu Polski. Doradca wypowiada się przeciwko subsydjowaniu ruchu budowlanego przy pomocy pożyczek zagranicznych, gdyż z punktu widzenia zagranicznego nabywcy obligacje budowlane nie mają znamion produkcyjności gospodarczej. W związku z tem Doradca podaje zasady jakich należy przestrzegać przy zaciąganiu pożyczek zagranicznych: a) zbyt wielka ilość małych pożyczek nie jest pożądana, gdyż współzawodniczą one ze sobą i ułatwiają spekulację, b) lepszy kurs można uzyskać na obligacje, które mają charakter całkowicie produkcyjny i służą celom powszechnie znanym, drogą inwestycyj które się przy ich pomocy dokonywuje zwiększają przypływ dewiz, popierając eksport, albo zmniejszając import.

Fundusz na cele rozwoju gospodarczego czyli fundusz „F" został do 30 czerwca 1928 r. zużyty do wysokości 74,1 milj. zł. drogą zakupu listów zastawnych i udzielenia 8% pożyczki dla Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Tarnowie w wysokości 23,7 milj. zł.

Część II. Bilans handlowy. Zjawisko niekorzystnego kształtowania się bilansu handlowego uważa Doradca jako normalne następstwo kredytów i pożyczek zagranicznych, które podniecają import. Pożyczka stabilizacyjna i inne kredyty dostarczyły w odpowiedniej wysokości dewiz do przetrwania tego okresu ujemnego bilansu handlowego. Chodzi jednak o to, aby ten przeciąg czasu, w którym istnieje ujemny bilans handlowy, skrócić do najmniejszych rozmiarów przez rozwój produkcji bogactw naturalnych i rolnictwa, a pożyczki służące do tych celów winne być w pierwszym rzędzie uwzględniane, aby wzmóc ich wydajność.

Doradca wypowiada się również przeciwko pośpiesznemu wprowadzeniu udoskonaleń społecznych, które muszą iść w parze ze wzrostem produkcyjności, w przeciwnym razie wartość tych urządzeń jest iluzoryczna, gdyż życie gospodarcze nie wytrzyma ich ciężaru.

Na temat bilansu handlowego Doradca wypowiada kilka cennych uwag, wskazując między innemi, że wiele artykułów sprowadzanych obecnie z zagranicy mogłoby być wyprodukowanych w kraju i podaje, jako przykład, że w roku 1927 Polska sprowadziła skór surowych i półwyprawionych na sumę 152,4 milj. zł., co stanowi 40% całego ujemnego salda bilansu handlowego. Ponieważ Polska hoduje dostateczną ilość bydła i ma wystarczającą ilość garbarni, należy je zjednoczyć, rozwinąć handel hurtowy skórami, nakłonić rzeźników do stosowania lepszych metod uboju bydła i zahamować import. Po zreorganizowaniu przemysł garbarski stanowić będzie zachęcający teren do lokowania w nim obcych kapitałów. Podobne usprawnienie produkcji mogłoby być przeprowadzone w branży włókienniczej gdyby przemysłowcy dostosowywali się lepiej do wymagań swych odbiorców. Doradca występuje również przeciwko importowi tłuszczów zwierzęcych i słoniny, mimo, że hodowla trzody chlewnej jest poważnym działem polskiej wytwórczości.

Przywóz należy zwalczyć drogą lepszej organizacji gospodarstwa narodowego i stosowania odpowiednich metod przy produkcji.

Część III. Polski ruch spółdzielczy. W tej części sprawozdanie zawiera ogólnie znane powody powstawania na ziemiach polskich stowarzyszeń spółdzielczych, historję ruchu spółdzielczego oraz ich organizację prawną. Następnie przechodzi do opisu działalności poszczególnych spółdzielni jak: spożywców, mleczarskie, kredytowe i inne.

Część IV. Budżet 1928-29. Doradca omawiając w poprzedniem sprawozdaniu projekt budżetu 1928-29 obecnie przytacza to co stwierdził przy poprzedniej analizie i wykazuje zmiany jakie zaszły w preliminarzu budżetowym w toku dyskusji Sejmowej.

Część V. Położenie gospodarcze. Pogląd Doradcy o ogólnem położeniu gospodarczem Polski jest podobnie jak w poprzednich sprawozdaniach całkowicie optymistyczny. Ponieważ dane, na podstawie których czynione są uwagi gospodarcze, są już w obecnym momencie przestarzałe, nie przytacza się szczegółów w tym względzie. Charakterystyka położenia gospodarczego jest przeznaczona głównie na zewnątrz, jako objektywny głos amerykańskiego Doradcy i w tem tkwi jej podstawowa wartość.

„Przegląd Gospodarczy".

Wyszedł z druku zeszyt 16 „Przeglądu Gospodarczego" z dnia 15 sierpnia r. b., zawierający następującą treść:

Powolny proces — E. R.; Międzynarodowa współpraca gospodarcza—Dr. T. Łychowski; Samorząd gospodarczy w Polsce — B. Rutkowski; Umowa handlowa z Czechosłowacją — B. Miduch; Zagadnienie płac robotniczych w W.Brytanji—J. B.; Bilans płatniczy Francji w 1926 i 1927 r. — S. G.; Niemiecki przemysł chemiczny w r. 1927 — W. Martin.

Poza tem zeszyt zawiera następujące działy: Kronikę zagraniczną i krajową, Rynek pieniężny i Rynki towarowe.

„Rolnik Ekonomista".

„Wyszedł z druku Nr. 16 „Rolnika Ekonomisty" organu Związku Polskich Organizacyj Rolniczych.

Numer zawiera w treści: artykuły p. inż. Z. Platowskiego p. t. „Polski przemysł potasowy" i inż L. Zolaskiego— „Możliwości wywozu polskich produktów zwierzęcych do Francji", sprawozdanie z działalności Związku Polskich Organizacyj Rolniczych, przegląd zagraniczny, kronikę krajową, kronikę zagraniczną, przegląd piśmiennictwa krajowego i zagranicznego recenzje i sprawozdania oraz statystykę".

Notowania giełdowe papierów procentowych państwowych i hypotecznych.

	Wartość nominalna	Sierpień						
		20	21	22	23	24	27	28
Papiery proc. w złotych w złocie								
8 proc. L. Z. Banku Gospod. Krajowego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
8 proc. L. Z. Państwowego Banku Rolnego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
8 proc. Obligacje Banku Gospod. Krajowego	100 zł. w zł.	94	94	94	94	94	94	94
Listy zastawne w wal. zagr.								
7 proc. Tow. Kred. Przem. Polskiego*)	1 funt. sterl.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ „ **)	1 funt. sterl	—	86.75-87	—	—	—	—	87.50
8 proc. „ „ „ Ziem. Warsz. ser. 1924 r.	1 dol.	—	95	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ we Lwowie	1 dol.	—	—	—	—	—	—	—
7 i pół proc. Oblig. Zjedn. Zakł. Przem.								
7 i pół proc. Scheiblera i L. Grohma na serrji I	1 dol.							
7 proc. L. Z. Ziem w Warsz. ser. 1928	1 dol.			—	—			
Papiery procent. państwowe								
5 proc. Państw. poż. Konwersyjna	100 zł.	67	67	67	67	67	67	67
5 proc. Konwers. poż. Kolej. 1926 r.	100 zł.	61.50	61.50	61.50	61.75	61.90	61.50	61.50
6 proc. Pożyczka Dolarowa 1919/20 r.	100 dol.	85.50	85	—	85	—	—	—
10 proc. Pożyczka Kolejowa	100 fr. w zł.	104	104	104	104	104	104	104
5 proc. Pożyczka prem. ser. II 1926 r.	5 dol.	94.75-95-94	92.75	90.75-91.75	92-91	91.50	92.50-93.25-92	92.50-93
7 proc. Pożyczka Stabil. 1927 r.	100 dol.	—	91.50	91.50	—			91.50
Listy zastawne								
4 proc. Tow. Kredytu Ziemskiego	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
4 pół proc. „ „	100 zł.	55.50	54.25	54.53	53.50	53.50-54.25	54.50-55 -54.50	55-54.75
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
4 pół proc. „ m. Warszawy	100 zł.	—	—	—	—	52.50-52.75	52.90-53	—
5 proc. „ „	100 zł.	59-60	59.75-60	60	60	60	60-60.50	60.50
8 proc. „ „ „	100 zł.	73	73-72.75	72-72.25-72	72-72.25	72.50-73	73-74	74
5 proc. „ „ „ Częstochowy	100 zł.	—	—	—	—	—	—	
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	67.25	—	—	—	—
5 proc. „ „ „ Kalisza	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	66	66	—	—	—	—
6 proc. „ „ „ Kielc	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ „ Lublina	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
10 proc. „ „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
4 pół proc. „ „ Łodzi	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	66	—	—	67.75	66
5 proc. „ „ Piotrkowa	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	66.50	—	—
5 proc. „ „ Radomia	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
10 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
5 proc. „ „ Siedlec.	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
10 proc. „ „ „	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
Obligacje								
6 proc. Polskiego Banku Komunalnego	100 zł.	—	—	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ II em.	100 zł.	—	91.75	—	—	—	—	—
8 proc. „ „ III em.	100 zł. w zł.	—	93	—	—	—	—	—

*) Zgodnie z ustawą monetarną według rozporządzenia Prezydenta załączonego do rozporządzenia min. Skarbu z d. 23/IV 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 37. poz. 401 z r. 1924.

**) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

Należność pocztowa uiszczona ryczałtem.

Giełda pieniężna w Warszawie.

Warszawa, 23 sierpnia 1928 r.

Ferje letnie w dalszym ciągu ujemnie wpływają na przebieg zebrań giełdowych, obroty bowiem stale się zmniejszają i kursy przeważnie normują się zniżkowo.

Nastrój dla papierów hypotecznych był zmienny. Początkowo były słabsze, następnie dość sporą osiągnęły zwyżkę, w końcu zaś część zysków straciły.

Akcjami obroty w ciągu ostatnich 2 tygodni były bardzo małe przy tendencji niejednolitej przeważnie zaś słabszej.

W końcu znów zaczęto zakupywać akcje Ostrowieckie na rachunek zagraniczny, co przyczyniło się do chwilowego ożywienia ospałego zebrania giełdowego.

4% Poż. Przem. Inwestycyjna stanowi w dalszym ciągu objekt gry giełdowej, uprawianej przez zawodowych spekulantów. W dniach ostatnich nieco uległ pewnej redukcji.

W dniu 23 sierpnia notowania urzędowe były następujące: Bank Polski 182,25, Bank Handlowy 117. Akcje chemiczne, elektryczne i cukrownicze — bez obrotów. Firley z poprzedniego kursu 72 spadł na 69. Akcje Warsz. Tow. Kopalń Węgla 97,25 t. j. niżej o zł. 3. Naftowemi wcale się nieinteresowano. Z akcji metalurgicznych Modrzejów z 45 spadł na 42. Norblin 230—236—235, zysków więc zł. 7,50. Ostrowieckie serja b 125—124 serja b II em. 120—118, wyżej więc poprzedniego kursu o zł. 5. Parowóz 42,50 (po uwzględnieniu wypłaconej dywidendy zł. 2,50), podniósł się o blisko 15% Starachowice 54,50 — 55, obniżyły się więc o zł. 2. Zawiercie 27,25, Klucze 7,15, Krajowe Tow. Meljoracyjne 11,70 (zniżka 1,60).

Akcjami handlowemi i spożywczemi nie obracano przeważnie wskutek braku materjału.

Adres Redakcji i Administracji:	Prenumerata wraz z przesyłką pocztową:	Ceny ogłoszeń:
Warszawa, Pl. Napoleona 7, tel. 297-04.	Rocznie . . . 32 zł. Kwartalnie . . . 8 „ Miesięcznie . . . 3 „	1/1 strona 300 zł. 1/2 strony 150 zł. 1/4 strony 100 zł. Drobne: 30 groszy za wiersz jednolamowy. Kolumna ogłoszeń liczy 4 lamy.
Konto czekowe P. K. O. № 92.		

Prosimy o wpłacanie prenumeraty za kwartał III-ci r. 1928 na konto czekowe Administracji czasopisma „Oszczędność" w P. K. O. № 92.

Redakcja i Administracja czynne codziennie, prócz świąt i niedziel w godz. od 14 do 16.

Redaktor: KAZIMIERZ PYSZKOWSKI. Wydawca: **„Oszczędność" S-ka Wydawnicza.**

Druk Jana Górnickiego Nowy-Świat № 57. Tel. 152-16.